

ولتتار

مۇقاعالى ماقاتايەۋ

ۇلتتار باسپاسى

جاۋاپتى رەداكتورى : ۋالىمجان نۇرعازى ۋالى
جاۋاپتى كوررەكتورى : كۈبىش باگەن قىزى

امانات

مۇقاعالى ماقاتايەۋ

ۇلتتار باسپاسى باستىردى ، تاراتادى
شىنخۇا كىتاپ دۇكەندەرىندە ساتىلادى
يىھۇي باسپا زاۋودىندا باسلىدى
2006-جىلى ئاۋرىز ، ۋېرىنشى باسپاسى
2006-جىلى ئاۋرىز ، بېيجىڭ ، 1-باسلىۋى
باعاسى : 15.00 يۋان

图书在版编目 (CIP) 数据

寄托/(哈)穆卡哈力著. —北京:民族出版社,
2006.3

ISBN 7-105-07561-9

I. 寄… II. 穆… III. 诗歌—作品集—哈萨克斯坦—现代—
哈萨克语 IV. I361.25

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2006)第 019498 号

寄托

作 者:穆卡哈力 著

责任编辑:阿里木江·努尔哈孜

责任校对:库布西

封面设计:吾要

出版发行:民族出版社

社 址:北京市和平里北街 14 号

邮 编:100013

网 址:<http://www.e56.com.cn>

电 话:010-64228006

经 销:各地新华书店

印 刷:艺辉印刷有限公司

开 本:850 毫米×1168 毫米 1/32

印 张:10

版 次:2006 年 3 月第 1 版北京第 1 次印刷

印 数:0001-4000 册

定 价:15.00 元

مازمۇنى

بىرىنشى تاراۋ

قۇمارتېپ قايران ساتتەرگە 1

ەكىنشى تاراۋ

اۋادى دا تۇرادى ، اغسارېم-اي ! 115

ۈشىنشى تاراۋ

دارىعا—جۈرەك شولدەدى 176

ءبرىنىشى تاراۋ

قۇمارتېپ قايران ساتتەرگە

اششى جىرىم قۇيىلسا وتكە بارىپ ،
اشىرقانىپ ، الايدا ، سوكپە ، خالىق .

ەي ، ولەڭ

ەي ، ولەڭ ، ماعان تىگەن ەنشىم ەدىڭ ،
بوي جازاينى ، قاسىما كەلىشى مەنىڭ .
مەنىڭ ساعان شامالى جاقسىلىغىم ،
سەن دە ماعان ، ارينە ، كۈنشىمەدىڭ .

كەلىشى ماعان ، تەز جەتتى الدانىشىم ،
تەز جەتتى ، اتام اباي ارۋاعى ءۇشىن .
بەيشىتەگى ۇياڭدى قويا تۇرعىن ،
تىرشىلىككە كەرەكسىڭ ، اردا قۇسىم .

ەي ، ولەڭ ، قايتىسەم ساعان جان بىتىرگەم ؟
جانسىز ولەڭ جانىمدى الدى كىلەڭ .
ءبىر ويىم جۈرەگىمدە قازا بولپ ،
ءبىر ويىم كۈمەيىمدى قالدى تىرەپ ،
ەي ، ولەڭ ، قايتىسەم ساعان جان بىتىرەم ؟

* * *

سانانى سارى ۋايىم سارىلىقتانمەن ،
تىنىستى تۇيىق تۇمان تارىلىقتانمەن ،
ۋىزەيىمنى كۈدەرىمدى جارىقتان مەن ،

ۈزبەيمىن كۈدەرمىدى خالىقتان مەن !

قاقىم جوق تاعدىرما قالتىلدارعا ،
قاقىم جوق بولاشاققا سالقىندارعا .
سەنەمىن ، تۈسپەك ەمەس نارقىم داۋعا ،
سەزەتىن جۈرەگىمدى خالقىم باردى .

* * *

مىنا دۇنيە ادلىدىكتەن جارالغان ،
ئۆز ورىنىدا : جەر دە ، كۈن دە ، تاۋ ، ورمان .
بىر-بىرىنەن قۇتالغان ، ئارالغان ،
مىنا دۇنيە ادلىدىكتەن جارالغان .

كۈن بارادى ادلىدىگىن ارقالاپ ،
ادلىدىگىن بولەپ جاتىر شارتاراپ .
ادلىدىك دەپ جۇرگەنمىز بىزدەردىك —
بار عالامغا ، ەلمگە ورتاق سالتانات .

مىناۋ ەومىر ادلىدىكتىك تۇراعى ،
مىناۋ دۇنيە ادلىدىكتەن تۇرادى .
ال ادام شە ؟
ادام نەگە جىلادى ؟
بىرەۋلەردەن بىرەۋ نەگە بىعادى ؟
بىرەۋلەردىك ساعى نەگە سىنادى ؟ !

شېدا ، شېدا

شېدا ، شېدا !

شېداي ءتۇس ، شېدا تاغى !

شېدامدىنى مېنا ءومىر ۇناتادى .

ءۇمىتتىڭ قۇلان يەك قۇلا تاغى ،

ايتەۋىر ءبىر اتادى ، ءبىر اتادى . . .

وگىنبە ، وگىپەلەمە ، بۇگىنىڭ ،

ءومىر ، ءومىر !

بولمايدى تۇڭلىۋگە ،

ماڭگى سەنى جازباغان سۇرىنۋگە ،

قايتا تۇرىپ ، قاقىڭ بار جۇگىرۋگە .

تۇسىنەمىن جانىڭنىڭ اۋىرعانىن ،

شېدادىڭ عوي ، شېداي ءتۇس ، دامىلداغىن .

يوگىتاردىڭ ءتاسىلىن قابىلداغىن ،

باسقاسىنا باس ۇرىپ ، تابىنباغىن .

شېدا ، شېدا !

شېداي ءتۇس ، تاغى شېدا !

تاۋ قولاتقان تاسقىننىڭ اعىسىنا ،

كىر چۈتىپاي ، كىرشىكىسىز نامىسىڭا ،

قارىنىۋعا بولادى ، السىۋعا . . .

* * *

جىل كەلدى ،
جاقسىلىقپەن وتسە يىگى ەدى .
جوعالىپ جاماندىقتار كەتسە يىگى ەدى .
اڭساپ جۇرگەن ، جەتە الماي شارشاپ جۇرگەن ،
اق قانات قۋانىشىم جەتسە يىگى ەدى !!!

* * *

بۇرىن بلعي قۇس سايرايتىن تەرەزەمنىڭ الدىندا ،
الاقارغا ، قارقىلدايدى . . .
نەندەي سىقىر بار مۇندا ؟ !
كوگەرشىندەر ، شىمشىقتار-اي . . .
قايدا كەتىپ قالدىڭدار ؟
الاساپىران ، ابائىسىزدا ايرىلىپ قالدىم با ؟ !
نەندەي سىقىر بار مۇندا ؟ !

الاقارغاالاقارغا . . .
قاراسى ءوشسىن قۇرعىردىڭ !
شىمشىقتاردىڭ شىرلى مەن ءۇنى قايدا
شىنشاقتاي بۇلبۇلدىڭ ؟ !
قۇستارىمدى تەرەزەمنىەن كىم قۇدى ؟ !
مەن قۇدىم با ؟ !
جىن قۇدى ما ؟ !

الدە ءوزىم الاقارعا !
جىگەرىمدى قۇم قىلدىڭ . . .

* * *

نە كەلىپ ، نە كەتپەگەن بۇل عالامنان ،
سۇ تارتىلعان تەڭىزدەن ، جىلعالاردان .
نەلەر ۇرپاق اتتانعان قۇعان ارمان .
نە بار دەيسىڭ ، ومىرگە تۇلعا بولعان .
نە كەلىپ ، نە كەتپەگەن بۇل عالامنان .

ۋاقتتى توقتاتار شامالڭ بار ما ؟
ءبارى وتەدى : داۋىرلەر ، زاماندار دا .
مەنىڭ جانىم اشيدى مىنا ءومىردى ،
وتپەيتىندەي كورەتىن ادامدارعا !

وتەدى عوي . . .
وتەدى بارلىعى دا ،
كۈن ارقالاپ كەتەدى تاغدى مىنا .
مەنىڭ جانىم اشيدى بارلىعىنا :
تالڭ نۇرىنا ، ادامنىڭ تاعدىرىنا .

مەنىڭ جانىم اشيدى وتكەندەرگە ،
جاڭا عانا ومىرگە جەتكەندەرگە .
ۇران جازىپ اسپانعا قويسام با ەكەن ،
ەندى سەندەر ومىردەن وتپەڭدەر دەپ .

ءبارى وتۆدە
كۈن باتىپ ، كەش كىرۋدە ،
جاڭارۋدا دۇنيە ، ەسكىرۋدە .
بولاشاقتان—بەيتانىس ، ۇرپاعىمىز ،
بوسات دەپ تۇر ورنىمدى ،
ەستىدىڭ بە ؟ !

مەن دەگەن—ىرزا ، ءماز بالا

دوستار-اۋ ، قايدا تايىدىڭدار ،
نە بەردى ماعان اي-جىلدار ؟
ازداعان مەندە باقىت بار ،
ازعانا مەنىڭ قايعىم بار .
قالعانى بولسا ايتىڭدار .

ايتىلغان اربىز ، نازعا دا ،
كوكتەمگە ، قىسقا ، جازعا دا ،
مەن دەگەن—ىرزا ، ءماز بالا .
راقات كورگەن ازعانا ،
ازاپ تا تارتقان ازعانا ،
مەن دەگەن—ىرزا ، ءماز بالا
ءسابى قالپىمنان قوزعاما .

مولىنان ماعان بەرمەگەن ،
بەرمەسە قويسىن كەندە ەمەن .

ايازدى ازداپ كورگەن ەم ،
ستىقتا ازداپ شولدهگەم ،
اناسنىڭ دا اق ەسۈتىن
اينىزى قانىپ ەمبەگەن—
ەماز بالا ، دوستار ، مەن دەگەن .

وزىمەن ەوزىم

(باسقالارغا قاتىسى جوق)
وزىمەن ەوزىم اسا الماي ،
ەوزىمدى ەوزىم باسا الماي ،
اۋىزدىق سالعان اساۋداي ،
بارار جەر ، باسار ەزىم جوق .
بۇعالمىقتان بوسانباي ،
بايلاۋدا تۇرام قاشانعى-اي ؟ !

وزىمەن ەوزىم السىپ ،
بولمايتىن جەردە قارىسىپ ،
جانى يىگى جاقسى جانداردىڭ
جاعاسىنا جابىسىپ ،
جاماندىقپەنەن تابىسىپ ،
جابىلارمەنەن جاريسىپ ،
سەكىلدى كۈندەس ابىسىن—
ەولاپات مەنىڭ نامىسىم .

ەوزىمدى ەوزىم تانىماي ،

وزگەگە كوڭىل جارىماي ،
جاقسىلىغىما قورىماي ،
جاماندىغىما ئالماي ،
تاۋىققا شاشقان تارىداي
تاۋىسلار بولدى شارۋا-اي !

وزىمىنمەن ۋوزىم ۋجۇز جىرتىپ ،
وزىمە ۋوزىم مۇز بۇركىپ ،
وزىمىنەن وسكەن بالۋانغا
ۋوز موينىمىدى ۋۇزدىرتىپ ،
تابىنتقان مەنى تاعدىر-اي ،
وزگەگە كوزدى ۋسۇزدىرتىپ ! . .

حالىقىما حات

سىيىڭ مەن قۇرمەتىڭە قاراماي-اق ،
اۋىلىڭنان اتتانىپ ەم جالاڭ اياق .
اقساقال ، اق ەمشەڭىڭ بولغانمەنەن ،
ۋوسىپ ەم اقىماقتى يىتكە بالاماي-اق .

مەن سەنەن ۋارقاشان دا السى كەتپەن ،
تانىس قىستاۋ ، تانىس شال ، تانىس كەتپەن .
ايرانىڭدى كۈيىڭە جاسىرىپ قاپ ،
سەن ماعان ”تاعى ۋش“ دەپ پە ەڭ ،
”تاعى ۋش“ دەپ پە ەڭ .

بوتەلكەدەن كۈبىڭ عوي ارتىق ماعان ،
ءدام تاتۇعا پاتشا دا ار تۇتپاعان .
ءبىر توستاق بركىتىڭدى جىبەرمەسەڭ ،
مەن مەنا ومىرىمنەن قورقىپ بارام .

تامۇققا بارادى الپ مەنا قۇرغۇر ،
قۇلاۋعا ءپاس-اق قالىپ تۇراعىم تۇر ،
قۇانىپ وتەم بە دەپ كەلىپ ەدىم ،
ءتۇن سايىن وڭاشادا جىلادىم كىل .

جۇرتىم-اۋ ، جىلاۋدىڭ دا سەبەبى بار ،
نەگە سونشا الدىمنان كەلەدى جار ؟
سەن كەلىپ سەلبەسپەسەڭ ، قايران جۇرتىم ،
سەندەلىپ ەكى ورتادا ولەدى جان .

اجراتسام دەپ ەدىم اق ، قارانى ،
ىلعي كورەم ەزۋ مەن تاپتاعاندى .
كۈيزەلىپ تاڭ اتقاندا تاڭدى كۈتسەم ،
ويىرىم-اي ، تاڭنىڭ ءوزى قاپ-قاراڭغى !

* * *

پاي ، پاي ، ءومىر !
وتەسىڭ-اۋ ءبىر كۈنى .
تىياسىڭ-اۋ قۇانىشتى كۈلكىنى .
ءومىر دەگەن—ءبىر جارق ەتكەن نايزاعاي ،

ءومىر دەگەن—كوك اسپاننىڭ كۆركىرى .
پاي ، پاي ، ءومىر ،
وتەسىڭ-اۋ ءبىر كۈنى !

بولماغانداي ، جۇرمەگەندەي سەندە ءبىز ،
كەتەمىز-اۋ ، ءاي ، كەتەمىز . . . پەندەمىز .
ۇرپاقتارغا بەرمىز دە كەزەكتى ،
ءبىز كەتەمىز ، كەتۋ ءۇشىن كەلگەمىز .

ءومىر دەگەن—بۇيىم مەس قولداى ،
ءومىر دەيتىن—ۇلى بەكەت جولداى .
قاننىڭ كەۋىپ قاتالاعان كەزىڭدە
سۆسىنىڭدى قاندىرساڭ ءبىر بولغانى .

مىنا كۈن دە ، مىنا اسپان دا ، دالا اناۋ ،
ءبارى بىزدەن ، ءبارى بىزدەن قالادى-اۋ !
ءومىر دەيتىن—تاعاتسىز ءبىر قوزعالىس ،
ءومىر دەيتىن—ولەمىن دەپ قاراماۋ .

* * *

جىلاپ تۇرىپ قوشتاستى يىلىعى قىس مەنىمەن ،
سۇڭگى-سۇڭگى مۇزدار تۇر
كوزدەن اققان سەلىنەن .
وتەر جاز بەن وتەر كۆز كوز جاستارىن كورىپ ەم ،
تۇسىنە الماي ،

دەل-سالمن . . .
يىلغى قىس ، سەنمەن ،
نەگە جىلاپ قوشتاستىڭ ، قاھارلى قىس ، مەنمەن ؟ !

اينالاين اق بابام !
ايايسىڭ يا سەن مەنى ،
ابرويىن داق شالغان ، الاقۇيىن پەندەنى ؟ !
الدە ساعان اۋعان با
بار جىلىلىق مەندەگى ؟ !
الدە تارتىپ العان با
بار سۇنىقتى سەندەگى ؟ !
(جىبىمەيتىن حالەدەن شاقىرسا دا جەر مەنى . . .)

پەندەلىك

ارىلاين دەسەم دە پەندەلىكتەن ،
ارىلاتىن بولمادىم—ول نەلىكتەن ؟
جۇگىرىپ تە كوردىم عوي ، جىغىلىپ تا ،
ۇرىنىپ تا ءجۇرمىن عوي ، بۇغىنىپ تا .
جانما وگەي جاساندى قىلىغمەن
جانىپ تا كوردىم عوي ، جۇغىنىپ تا . . .

جاۋىما دا جاتسىڭ دەپ ايتا المادىم ،
بالا قازداي الدىندا باياڭدادىم .
تالاي-تالاي ءسوزىمنىڭ اكەسى ءولپ ،
تالاي ءسوزىنىڭ كەزەگىن قايتارمادىم .

جاقسىلىق تا ەتپەدىم ادامعا كوپ ،
جاماندىن ايتپادىم جامانعا كەپ .
پەندەلىكتىڭ برگەسىن قالاي بەردىم ،
قاپەلىمدە قۇلاتىپ الام با دەپ .

اشۇ دا ايتىپ كورمەدىم ، باسۇ دا ايتىپ ،
اقيقاتىن ، شىندىن جاسىرمايتىن .
اقىل سۇرار ادامدى تابا المادىم
پەندەلىكتىڭ الدىندا باس ۇرمايتىن .

نەسىنە ويلاناسىڭ

نەسىنە ويلاناسىڭ ،
نەسىنە قىنالاسىڭ ،
قايتەسىڭ ،

ءبىر جىلى ءسوز قىماعاسىن ؟
اتالڭ قازاق ەسكەرتكەن الدەقاشان ،
ەشكىم دە سىلامايدى سىلاماسىن !

قاپالانبا ، قادىرلىم ، قاپالانبا
حاۋىپ-قاتەر باسىڭا تاقاعاندا .
ابايىڭنىڭ باسىنا قامشى ويناپ ،
اقانىڭدى وسىلار ماتاعان دا . . .